

OPEN
MONUMENTENDAG
HEERLEN

2017

**B
L
A
U
W
E
R
O
U
T
E**

A large orange triangle with a dotted border, pointing upwards from the bottom left corner of the page.

WANDELROUTE 2 HEERLEN OPEN MONUMENTENDAG 2017

3 KM

Introductie

Voor Open Monumentendag 2017 is als landelijk thema gekozen: 'Boeren, burgers en buitenlui'. De nadruk ligt hiermee sterk op mensen en op hun onderlinge economische en culturele relaties, waaronder voedsel, grondstoffen, handel, vervoer, communicatie en markten. Deze thema's zijn op hun beurt verbonden met talloze gebouwen, monumenten en andere objecten: van boerderijen, melkfabrieken, werkplaatsen, tolhuizen, molens tot pakhuizen, winkels, buitenplaatsen en bierbrouwerijen.

Het thema verbindt stadsbewoners, plattelandsbewoners en mensen met een rondtrekkend bestaan, en het verbindt uiteenlopende historische perioden met het heden.

Heerlen heeft het thema 'Boeren, burgers en buitenlui' vertaald in drie routes.

De blauwe wandelroute (blauw staat voor water) voert langs de Geleenbeek, door het groene landschap.

Water is het onontbeerlijkste goed dat door de eeuwen heen overal ter wereld de eerste levensbehoefte is geweest voor mens en natuur. De mens vestigde zich daar, waar gemakkelijk aan water te komen was. Daarbij gaf men de voorkeur aan stromend water, aangezien het dan voortdurend werd verversd en dus hygiënischer was, waardoor het weer voor meerdere doeleinden inzetbaar was.

Behalve waterkracht leverden de rivieren en beken ook schoon water. Dit werd benut als drinkwater en later voor het malen van graan via watermolens, zoals de Weltermolen, die gevoed wordt door de Geleenbeek. Veel later werd het water gebruikt voor industriële toepassingen.

Met name in de Romeinse Tijd gedurende de Pax Romana werden er verschillende boerderijcomplexen, de villa rustica's, in de nabijheid van stromend water en verspreid over de vruchtbare landgronden van Zuid-Limburg gebouwd.

BankGiro
Loterij

Open
MONUMENTENDAG
Heerlen

Colofon

Dit is een uitgave van de Commissie
Open Monumentendag Heerlen
© september 2017

Teksten, foto's, eindredactie

Werkgroep Open Monumentendag Heerlen

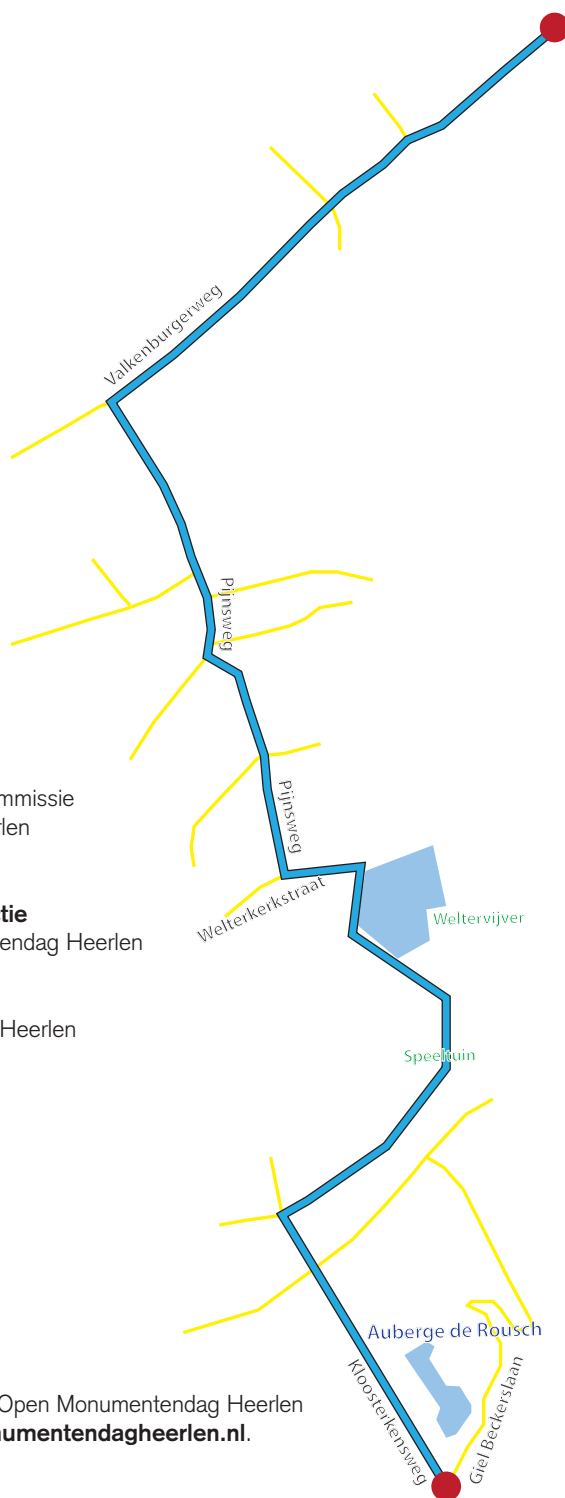
Concept en lay-out

T-Force Communicatieburo, Heerlen

Drukwerk

B-mediagroep, Maastricht

Zie voor alle informatie over Open Monumentendag Heerlen
de website: www.openmonumentendagheerlen.nl.

1. Hoeve (Auberge) De Rousch
Kloosterkensweg 17
Bouwjaar: 14^e eeuw (Rijksmonument)

De wandeling vertrekt vanaf de kruising Giel Beckerslaan/Kloosterkensweg richting Welten.

Steek de grote Tichelbeekstraat over en neem het voetpad naar de speeltuin rechts. Volg dit pad langs de speeltuin tot de Weltervijver.

De Rousch wordt al in de 14^e eeuw als leengoed genoemd. Zij werd vroeger ook In ghen Broek of Wildenbroek (Willen-broeck) genoemd vanwege haar ligging in moerassig gebied. De naam De Rousch is ontleend aan het ruisende water van de Geleenbeek, die langs de hoeve stroomt of aan het ruisen van de bladeren van de bomen, die langs de beek staan.

Het huidige aanzien is grotendeels 19e-eeuws. De grote hoeve van baksteen met een gesloten binnenplaats ligt pittoresk tegen de helling van het Geleenbeekdal. Er zijn drie ellipsboogpoorten, één daarvan heeft een sluitsteen met het jaartal 1859. Hier en daar is mergelsteen gebruikt. De grote schuur moet na 1880 zijn gebouwd toen een voorganger door brand verloren ging.

Visvijvers, akkerland en een grote boomgaard omzoomden eertijds de hoeve. Ook een bakhuis is bewaard gebleven.

De hoeve heeft al geruime tijd, onder de naam Auberge De Rousch, de functie van restaurant. In 1999-2000 zijn aan de voorgevel een glazen wintertuin en ernaast een aluminium bijgebouw toegevoegd.

2. Weltermolen
Welterkerkstraat 2
Bouwjaar: 14^e eeuw (Rijksmonument)

Bij de Weltermolen gaat u naar links en dan de eerste straat rechts (Pijnsweg).

De Weltermolen behoort tot een van de fraaiste watermolens van Nederland. Met de grote vijver aan de overzijde en de prachtige bomen in de nabije omgeving, is het een geliefd wandelgebied. Omdat de molen op een helling ligt maakt hij vanaf de zijkant gezien een grotere indruk. Daar hangt het waterrad en staat ook de vierkante toren met zijn drie verdiepingen. De toren heeft geblokte hoeken uit Kunradersteen en een piramidespits met windvaan. Het ontstaan van de molen en Weltervijver hangt nauw samen met de geschiedenis van Huis, nu Villa, Strijthagen.

In de late 19^e eeuw is het molenrad enkele malen vergroot door molenaar H.F. Hennen. In 1889 kreeg de molenaar toestemming om het boven-slagrad te vervangen door een nekslag-rad (middenslagrad). De maalinrichting is op de begane grond en drijft twee koppels stenen aan. Tot in de 20e eeuw waren huis, vijver en molen één bezit. Bekende bezitters waren in de 19e en 20e eeuw telgen van de muzikale familie Hennen.

De molen werd in 1945 stilgezet en het gehele complex verkeerde op het einde van de jaren zeventig in een desolate toestand. In 1976 verkochten de erfgenamen het complex aan de gemeente Heerlen. De gebouwen werden gerestaureerd, het maalwerk gereviseerd, de waterwerken vernieuwd en het waterrad in de oorspronkelijk staat hersteld.

In de zomer van 1982 was de molen gereed en op zaterdag 4 september 1982 werd hij officieel door burgemeester Reijnen van Heerlen in gebruik gesteld.

3. Woonhuis Pijnsweg 111 Bouwjaar: 1934 W. Tap

Vrijstaande kleinere villa met veelhoekig grondplan, in de stijl van het Traditionalisme. Asymmetrische voorgevel met ronde erker in rechter geveldeel, topgeveltje boven erker.

De villa is opgetrokken in baksteen, metselwerk in kettingverband en wit gesaust. Verder heeft de villa een zadeldak met Hollandse pannen.

4. Woonhuis Pijnsweg 92, 94 Bouwjaar: 1925

[Volg de Pijnsweg rechtdoor tot de T-splitsing, hier rechts, volg de Pijnsweg.](#)

Dit dubbelpand heeft een rechthoekig grondplan in de lengterichting. De voorgevel is symmetrisch met centrale gekoppelde entrees, gescheiden en geflankeerd door lisenen.

Lisenen zijn in de bouwkunst verticale, iets uit de muur springende stroken zonder voetstuk of bekroning. Ze hebben een decoratieve functie: door het gebruik van lisenen wordt een muur in vlakken verdeeld (geleding).

De panden zijn opgetrokken in baksteen, metselwerk in Vlaams verband.

De panden hebben een kunststenen plint en deurdorpels, hardstenen vensterdorpels en voordeurluifel.

Verder rechthoekige houten voordeuren in portiekjes. Het dak is een mansardedak met rode Tuiles du Nord dakpannen en heeft topgeveltjes met decoratieve afdekplaten.

5. H.J. Eymael Beeldhouwerij
Woonhuis / bedrijfspand
Pijnsweg 30-32
Bouwjaar: 1921
Eymael

Pand in zogeheten stukadoors-architectuur, populair in de jaren 1910 tot 1920. De vele gestucte decoraties in het gevelvlak springen in het oog.

Rechthoekig grondplan in lengterichting. Voormalige beeldhouwerij in rechter geveldeel met erker erboven en topgevel met dakkapel. Linker geveldeel is woongedeelte, en ook hier stucwerk met classicistische motieven in de vensterpuien. Rechthoekige erker met balkon.

Het pand heeft een plat dak en dakschilden met bitumen. Verder een dakbalustrade met gestucte en bakstenen balusters.

6. Woonhuis
Pijnsweg 26
Bouwjaar: 1915
Fuarres

Vrijstaande stadsvilla met vierkant grondplan. Stijl: Traditionalisme, met elementen uit het Eclecticisme.

Eclecticisme is het combineren in een enkel werk van elementen van verschillende stijlen of stromingen. In de architectuur wordt de term met name gebruikt voor een richting binnen het 19^e-eeuwse historisme, de eclectische stijl. In de 19^e-eeuwse beeldende kunst bestond er geen dominante, alles-omvattende stijl.

Het pand heeft een voorname uitstraling. Is opgetrokken in baksteen, metselwerk in kruisverband en heeft hardstenen dorpels. Voorgevel is symmetrisch, met centrale segment-boogvormige loggia, aan weerszijden een venstertravee. Entree in rechter zijgevel onder houten luifel. Erker met balkon erop aan linker zijgevel. Twee schoorstenen.

Gebroken tentdak met rode Tuiles du Nord dakpannen, een nokpion, een houten dakoverstek en dakkapellen met glooiend frontonnetje.

**7. Woonhuis
Pijnsweg 27
Bouwjaar: 1927
Buskes**

Vrijstaand markant woonhuis in de stijl van het Traditionalisme. Baksteen, met metselwerk in halfsteensverband, wit gesaust.

Asymmetrische indeling van de frontgevel, uitlopend in een topgevel met hierin een zeshoekig venster. Deur met houten luifel en kunststenen dorpelstenen. Aan achtergevel een aanbouw met wolfsdak en opvallende driehoekige raampartij. Zadeldaken met overstek, muldenpannen en een dakkapel.

**8. Woonhuis
Pijnsweg 12
Bouwjaar: 1922
Jac. Verhaaff**

Vrijstaand markant woonhuis in de stijl van het Traditionalisme. Baksteen, metselwerk in halfsteensverband. Tweede bouwlaag wit gepleisterd.

Asymmetrische frontgevel, rechterdeel vooruitspringend en uitlopend in topgevel. Deur geflankeerd door twee smalle glas-in-lood vensters. Rechterdeel rechterzijgevel eveneens vooruitspringend en uitlopend in topgevel met decoratief metselwerk. In rechterzijgevel gevelsteen met jaar-talaanduiding. Zadeldaken met Tuiles du Nord pannen.

**9. Villa Geurten
Pijnsweg 7
Bouwjaar: 1998
Wiel Arets Architects**

De vlakke langgerekte bouwlocatie kijkt uit op het dal van de Geleenbeek en op de skyline van Heerlen. Langs de Pijnsweg staan interessante woonhuizen en stadsvilla's met verschillende bouwstijlen. Arets voegt er iets nieuws aan toe.

Het twee verdiepingen tellende serene huis bevat eigenlijk tegelijkertijd een reeks van ruimten en één doorlopende ruimte. Een rij kamers (enfilade) ligt aan de ene kant en de circulatiegebieden aan de andere kant.

Het bovenste deel vormt een geheel met hetzelfde lichte stucwerk als de begane grondlaag. Door de eerste verdieping, boven de ingang, over de begane grondlaag te schuiven ontstaat er een uitstekend front dat een heldere geleiding aanbrengt in de architectuur van het strakke ascetische concept.

**10. Villa
Valkenburgerweg 72a
Bouwjaar: 1973
Laurens Bisscheroux**

Aan het einde van de Pijnsweg ziet u voor u nummer 10 en recht voor u nummer 11 van deze route. Loop naar rechts, Valkenburgerweg.

Laurens Bisscheroux wilde het liefst bouwen in een vredige wereld, die een gedroomde werkelijkheid veronderstelt. Er was in de jaren 1970 veel kritiek op de onherbergzame en onherkenbare massabouw van na de oorlog. Deze villa laat een aantal kenmerken zien die horen bij de denkbeelden uit die tijd. Bijvoorbeeld: verschillende structuralistische elementen, variatie en kleinschaligheid. Geen architectuur als statussymbool, maar aandacht voor de menselijke maat.

Bisscheroux wilde geen saaie gevels. Deze villa valt op door toepassing van de kleuren: paars, rood en geel. Een ander kenmerk is het niet wegwerken van de technische installaties. De schoorsteenpijp wordt niet verstopt en zelfs de centrale verwarmingsruimte wordt van doorzichtig glas voorzien. Schuine lijnen, baksteen en dakvlakken zoeken aansluiting bij het glooiende landschap van Zuid-Limburg.

**11. Villa Eikhold (Rijksmonument)
Valkenburgerweg 72
Bouwjaar: 1913
P. A. Warners**

De villa, origineel Villa Welteroord genaamd, dateert uit 1913. De villa is gebouwd naar een ontwerp van architect Philip Warners jr. die hiermee een van zijn eerste opdrachten werkelijkheid zag worden. Het ontwerpen van landhuizen voor familieleden behoorde tot zijn eerste bouwopdrachten. Zo was Ir. Jan Koster zijn oom. De villa heeft kenmerken van verschillende stijlen en stromingen en behoort tot ons cultureel erfgoed. In 1999 werd Villa Eikhold een Rijksmonument.

De naam is ontleend aan Kasteel Eyckholt waar al in 1381 melding van wordt gemaakt, maar nu helaas slechts

een nabij gelegen ruïne is. De ligging is opmerkelijk. Bij de bouw stuitten de werklieden op oude graven en bleek de ligging boven op een Romeins grafveld, direct grenzend aan de Vicus Coriovallum, de oude Romeinse benaming voor Heerlen. De toegepaste bouwstijl is traditionalistisch met invloed van het Eclecticisme. Aan de achtergevel werd omstreeks 1984 een beddenhuis gerealiseerd.

Het dak was oorspronkelijk voorzien van twee nokschoorstenen. Deze zijn inmiddels verdwenen.

In 1926 brachten koningin Wilhelmina en prins Hendrik een bezoek met overnachting. Op het balkon namen zij een aubade van de Heerlense bevolking in ontvangst. Naar verluidt diende de prins-gemaal, die te diep in het glaasje had gekeken, overeind te worden gehouden door twee adjudanten.

Na het overlijden van de heer Koster bleef zijn echtgenote alleen achter, maar zij bleef de sociale functie van het echtpaar voortzetten. Zij woonde in het huis met haar gezelschapsdame Fraulein Gertrude Kannegiezer en bleef de hartelijke gastvrouw voor vooral de kinderen in de wijk Welten.

Na haar overlijden in 1954 werd de villa bij gebrek aan erfgenamen verkocht aan de Stichting Exploitatie Ontwikkelings en Vakantieoord Zuid-Limburg.

In 1955 wordt het overgedragen aan Stichting Natuurvriendenhuizen in Amsterdam, het huidige Nivon.

**12. Woonhuis
Valkenburgerweg 68
Bouwjaar: 1931
Tissen**

Voormalige dienstwoning, in de stijl van het Traditionalisme, behorend bij het landhuis Valkenburgerweg 64-66. Symmetrische indeling frontgevel. Hardsteen dorpelstenen, rollagen.

Het pand is opgetrokken in baksteen met metselwerk in halfsteens verband en heeft een zadeldak met Hollandse pannen en dakkapel.

**13. Woonhuis
Valkenburgerweg 64-66
Bouwjaar: 1930
J. Wielders**

Vrijstaand landhuis in de stijl van het Traditionalisme. Asymmetrische indeling frontgevel. In rechterdeel een erker over twee bouwlagen. In linker zijgevel

een erker met hierboven in de tweede bouwlaag een balkon met baksteen balustrade. Topgevel linker zijgevel met houten beschoot. Uitbouw aan rechter zijgevel. Baksteen, metselwerk in halfsteens verband. Zadeldak met overstek, Hollandse pannen, brede dakkapel.

Het ontwerp bezit stijlkenmerken van de bekende Limburgse architect Wielders, zoals de horizontale raampartijen en erkers, de zorg voor details en combinatie van materialen. In de gemeente Heerlen heeft Wielders vooral ontwerpen in kerelijke sfeer op zijn naam, zoals de kerk aan de Laanderstraat en het Patronaat aan de Sittarderweg, nu Cultuurhuis Heerlen.

14. Woonhuis Valkenburgerweg 83-85 Bouwjaar: circa 1921

Halfvrijstaand woonhuis in de stijl van het Traditionalisme. Rechthoekige frontgevel licht vooruitspringend met in de eerste bouwlaag deuren in rondvormig portiek. In de tweede bouwlaag balkon op hardstenen consoles en met smeedijzeren hekje. Dit geveldeel uitlopend in een doorlopend geveldeel met platdak en tweetal bakstenen kolommen, randen afgewerkt met natuursteen.

Vensters met geboogde strek- en stucwerk in florale motieven in de vulstukken en aan bovenzijde topgevelvensters.

Het huis is opgetrokken in baksteen met metselwerk in kruisverband. Hardstenen plint en dorpelstenen. Mansardedak met muldenpannen en een dakkapel.

15. Villa Beekhof Valkenburgerweg 81 Bouwjaar: 1911 J. Seelen

Vrijstaande stadsvilla, genoemd naar Geleenbeek. Symmetrische indeling frontgevel. Middendeel met in tweede bouwlaag balkon met baksteen balustrade en rustend op vier bakstenen kolommen.

Deur in linkerzijgevel. Strek. Hardstenen dorpelstenen, houten gootklossen. Toegangspoort geflankeerd door twee baksteen kolommen met naamsaanduiding.

Baksteen, metselwerk in kruisverband. Schilddak, Tuiles du Nord. Dakkapellen.

[Loop rechtdoor, onder het viaduct door en kijk rechts omhoog voor nummer 16.](#)

16. Woonhuis
Valkenburgerweg 27
Bouwjaar: circa 1928
Dassen & Peutz

Vrijstaande villa, eertijds bekend als 'villa Honigmann'. Vrijwel symmetrische indeling frontgevel. Erkers met erboven doorlopend balkon met houten balustrade. Aan rechterzijgevel uitbouw in een bouwlaag met schuin dak.

Baksteen, metselwerk in kruisverband. Geknikt tentdak met overstek, mulden dakpannen en een dakkapel.

17. Woonhuis
Valkenburgerweg 23-25
Bouwjaar: circa 1912

Halfvrijstaand dubbelpand. Oorspronkelijk symmetrische indeling frontgevel. Door bouw restaurantpui in eerste bouwlaag linkerkzijde verstoord. Linker en rechter frontgeveldelen met

lisenen en uitlopend in trapgevelachtige topgevels.

Deuren in portiek, met verhoogde entree. Kleine balkonnetjes met smeedijzeren hekjes. Aan bovenzijde vensters rondboogvormige strek met keramische decoraties in de vulstukken. Decoratief metselwerk onder de dekrand en in topgevels geglaazuurde dorpelstenen.

Baksteen, metselwerk in kruisverband. Spekragen in gele baksteen.

18. Woonhuis (Rijksmonument)
Valkenburgerweg 22
Bouwjaar: circa 1904
Jos Seelen

De atelierwoning van architect J. Seelen senior, is gebouwd rond 1904 met invloeden van de Neo-Renaissance. Het pand is gebouwd voor eigen gebruik en de familie Seelen bewoonde het pand tot 1952. Seelen was de eerste gemeente-architect van Heerlen. Het pand bestaat uit een hoofdvolume en een achterbouw. Het hoofdvolume is het woongedeelte en de tweede laag van de achterbouw is het atelier. Dit is bereikbaar via een lange gang met trappen achter de tweede entreeur, die is gelegen naast de entree naar de woning. In 1957 zijn in de tweede

bouwlaag van de linkerzijgevel van de achterbouw twee driedelige vensters geplaatst.

De gevels hebben een optrek van rode baksteen in kruisverband, de voorgevel met speklagen van gele baksteen, voegen met knip- en snijwerk en een geprofileerde, gedeeltelijk hardstenen plint. Muurankers. In de gevels bevinden zich originele rechthoekige houten kozijnen met bovenlichten met roede-verdeling in segment- en rondboogvormige nissen met vlechtingen.

De goot is bekleed met leien, onder de goot bevinden zich dubbele rode bloktanden.

De atelierwoning ontleent zijn cultuurhistorische waarde aan de functiecombinatie van woonhuis en atelier van architect J. Seelen en zijn betrokkenheid bij de stad Heerlen als eerste stadsarchitect.

19. Woonhuis Valkenburgerweg 16 Bouwjaar: circa 1910

Tussenpand. Asymmetrische frontgevel. Vensters met stucwerk spiegels. Hardstenen dorpelstenen. Geveeljust tussen eerste en tweede bouwlaag en speklagen. Aan bovenzijde vensters tweede bouwlaag decoratief metselwerk

en langs de randen frontgevel dakkapellen met driehoekige frontons. Decoratief metselwerk onder de dakrand.

Huis is opgetrokken in baksteen, met metselwerk in kruisverband en een gepleisterde plint. Mansardedak met bitumen en muldenpannen.

20. Woonhuis Valkenburgerweg 3-5 Bouwjaar: circa 1912

Halfvrijstaand dubbel woonhuis. Twee identieke frontgeveldelen. Souterrain verdieping. Deuren in portaal met uitgebouwde luifel met balustrade en in tweede bouwlaag balkons met balustrade.

Entree met draaiende toegangstrap. Vensters met geboogde strek met hardstenen sluitstenen en keramische decoraties in de vulstukken.

Baksteen, metselwerk in kruisverband. Speklagen in rode baksteen. Hardsteen dorpelstenen. Mansardedak, deels afgebroken. Bitumen. Twee driehoekige dakkapellen.

[Hier eindigt deze blauwe wandelroute.](#)